

**ТЪРГОВИЯ С ВРАГА – ТЪРГОВСКО-ИКОНОМИЧЕСКИТЕ
КОНТАКТИ КАТО СРЕДСТВО ЗА СТОПАНСКОТО
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЪЛГАРИЯ В КРАЯ
НА 1944 И ПРЕЗ 1945 ГОДИНА¹**

**TRADE WITH THE ENEMY – TRADE AND ECONOMIC CONTACTS
AS A MEANS FOR THE ECONOMIC RECONSTRUCTION
OF BULGARIA AT THE END OF 1944 AND IN 1945**

**Мирена МИТОВА
Mirena MITOVA**

DOI: 10.61836/YXZY4108

Received: 1.06.2023
Available online: 21.11.2023

***Abstract:** The article seeks the importance of foreign trade for the revival of the Bulgarian economy in the decisive stage of the Second World War at the end of 1944 and in 1945, when Bulgaria was in international economic isolation. The effect on Bulgaria's commercial and economic contacts of the restrictions of the American and English law on "trading with the enemy" imposed on the satellites of the Third Reich is traced. Western companies' fear of breaking the law made Bulgaria's foreign trade with Western European countries almost impossible at the end of 1944 and in 1945. Against this background, the attempts of the first OF government to stimulate industrial processes in the country by resuming Bulgaria's foreign trade relations with Western European countries are considered, despite the orientation towards the USSR and the sanction measures of the Western allies. Archival documents from the funds of the Ministry of Trade and Food, the Ministry of Foreign Trade and the Central Committee of the Bulgarian Communist Party, as well as scientific publications dealing with Bulgaria's foreign trade relations at the end of 1944 and in 1945, were brought to the aid of the study.*

Keywords: Bulgaria, foreign trade, Western trade embargo, economic contacts, World War II, East-West Trade.

JEL: N44, N74

¹ Настоящото изследване се реализира по проект: „Изследванията по съвременна история на България – състояние и перспективи. По случай 50 години секция „История на България след Втората световна война“ към Института за исторически изследвания при Българска академия на науките.

Втората световна война остава разруха след себе си. Европа е опожарена, дезорганизирана, валутите са неконвертируеми, дефицитни са редица стоки. Нарушена е транспортната инфраструктура, икономиката е в рецесия, жизненото равнище е ниско, почти са сринати световни пазари (William, 1948, p. 710). Прекъснати са каналите за транспортирането на хранителните стоки, за получаването на суровини и разпределянето на продукцията (Eichegreen, Uzan, Grafts & Helfwig, 1992, p. 16). Тези икономически последици и недостигът на редица продукти влияят отрицателно на развитието на търговската размяна между държавите. Дефицитът на стоки принуждава страните на първо място да задоволят собствените си нужди за индустрията или селското стопанство, като дори се стига до спиране на износа на определени продукти (William, 1948, p. 710).

На фона на изброените трудности непосредствено след 9 септември 1944 г., коалиционните партньори от новото правителство на ОФ в условия на неукрепена власт, тежко икономическо състояние, увеличени военни разходи и установен режим на „народна демокрация“, са единни в разбирането си, че възстановяването на стопанството има първостепенно значение за консолидирането на установената власт и определят икономическите въпроси като по-важни от политическите (Bogdanova, 1991, pp. 17–18). Острият недостиг на суровини, необходими за съживяване на икономиката, насочва действията на правителството към възобновяване на външнотърговските контакти на България. Надеждата е, че ще се набавят дефицитни суровини и материали, с което ще се подпомогне съживяването на стопанството. Но неуреденият международен статут на страната и възприемането ѝ като бивш съюзник на Третия райх, удължават действието на американския и английския ограничителен закон за „търговия с врага“ приблизително до края на 1945 г. Това изправя пред сериозни затруднения първото ОФ правителство в края на 1944 г. и през 1945 г.

Статията търси значението на външнотърговските контакти на България за съживяването на българското стопанство в края на 1944 и през 1945 г. в условия на трудности, причинени от войната – от една страна, и от друга – от ембарговите ограничения, породени от включването на страната в „черните списъци“ за търговия на САЩ и Великобритания със сателитите на Райха. Проследяват се опитите на правителството на ОФ да изведе България от международна икономическа изолация в последния етап от войната на фона на несигурните отношения между съюзниците срещу Хитлер и на все още неукрепена правителствена власт. За целта проучването се опира на архивни документи от фондовете на Министерството на търговията и продоволствието, Министерството на външната търговия и Централният комитет на Българската комунистическа партия, както и научни публикации, разглеждащи външнотърговските отношения на България в края на 1944 г. и през 1945 г.

Тежкото финансово положение на България, причинено от увеличените военни разходи и непосилните стопански клаузи от Примирието от 28 октомври 1944 г. (Revyakina, Toshkova, Volokitina, 2014, pp. 364–367) се усложнява от инфлация, която взема „застрашителни размери“², ширеща се черна борса и контрабанда на дефицитни стоки по границата³. Това оказва крайно негативно влияние върху икономическите възможности на страната, както и върху вероятността правителството да се справи с кризата (Marcheva, 2016, p. 45). Ето защо, на преден план пред ОФ излиза като най-важна задача да се възстанови и нормализира производството и снабдяването (Marcheva, 2016, p. 45). Затова в Програмата на първото правителство на ОФ от 17 септември 1944 г. радикални промени в икономическата сфера не се предвиждат. В нея е заложено да се стимулира развитието на традиционните преди войната производства в областта на леката промишленост и потребителските стоки, с което да се съхрани поминъка на населението и занаятите (Marcheva, 1992, p. 80).

В условията на икономическа криза възобновяването на външнотърговските връзки на страната е възприето като средство за преодоляване на стопанските трудности от ОФ коалицията. Разчита се, че чрез външната търговия ще се доставят необходимите суровини за производството. Особено тежко се усеща дефицита на целулоза, желязо, калцинирана сода и петролни деривати, което застрашава металната, химическата и сапунената индустрия. Липсват и резервни части за машините⁴. Но недостигът на външнотърговски платежни средства⁵ ограничава способността на българската държава да обезпечи нужния внос. Затова правителството налага рестрикции на външната търговия. Разрешава внос само на много важни суровини и дълготрайни продукти, и износ на земеделска продукция в преработен вид, а не като суровина за производство, за да може тя да бъде усвоена от българската индустрия и да не се възпрепятства следвоенното икономическо възстановяване, както и изхранването на населението⁶. За да се стимулира и повиши производителността на труда, ОФ коалицията решава да организира изработката на промишлени стоки, които да се включат в и без това бедната експортна листа на страната през 1944 г. Стремещът е за кратък период от „два месеца“ фабриките да активизират силите си и да подготвят за износ различни по вид артикули, които биха намерили пазари извън България срещу компенсационни сделки. Тъй като положението с международната търговия е тежко за всички страни, а и те изпитват финансова криза вследствие от войната и нямат външнотърговски платежни средства, се съгласяват да търгуват срещу компенсация. Затова правителството бърза да увеличи производ-

² Централен държавен архив, Ф. 1Б, оп. 6, а.е. 10, л. 1–2.

³ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 6, а.е. 10, л. 2.

⁴ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 17, а.е. 11, л. 7.

⁵ Средства, чрез които може да се извърши плащания и вземания между търговците на международните пазари като: свободна валута, полици, чекове, менителници и др.

⁶ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 6, а.е. 10, л. 5.

ството на износи артикули, за да включи България в търговията на компенсационни начала и да достави дефицитни за индустрията суровини, машини и съоръжения⁷. По този начин ОФ се възползва от общото затруднение и създадите се от това благоприятни нагласи за правене на повече компромиси при сключването на сделките. Чрез възприетата външнотърговска политика в началото на управлението си, ОФ цели да съживи стопанските процеси като стимулира производството на износи артикули. Така властта намира във външната търговия ефективен инструмент за възстановяване на българското стопанство⁸.

Очакваната експортна продукция се предвижда да бъде насочена към съседните държави Гърция, Турция, Румъния и СССР, най-вероятно поради тяхната близост и по-лесния начин за доставка, съобразно разрушената инфраструктура, но и към западноевропейските страни⁹, с които търговията може да се осъществи на компенсационен принцип и от които могат да се доставят важни за страната суровини.

Дейността по възприетата външнотърговска стратегия правителството на ОФ организира на основата на съществуващите преди това институции и тяхното участие в процесите на външнотърговската политика. В началото на управлението на ОФ, когато в страната е установен режим на „народна демокрация“, радикални промени в държавните институции не се извършват (Marcheva, 2016, р. 47). Затова и външнотърговската политика на България след 9 септември 1944 г. се провежда от Министерството на търговията, промишлеността и труда, оглавявано от Димитър Нейков (БРСДП), и от учредената с Царски Указ №33 от 27 май 1940 г. Дирекция външна търговия¹⁰, която след 9 септември 1944 г. е под ръководството на Боню Петровски (БРП (к)). Тя не е закрыта и дори по време на първото правителство на ОФ укрепва позициите си (Nikova, 2002, р. 112). След 9 септември 1944 г. Дирекцията се опира на нормативни документите, приети през 30-те и до средата на 40-те години на ХХ в.¹¹. Така същественото участие на държавата в процесите на външната търговия, наследено от предвоенните управления, се запазва при правителството на ОФ. Властта обаче засилва още повече контрола върху все още действащите институции чрез смяна на кадровият им състав (Nikova, 2002, pp. 119–121). Частният сектор не е закрыт, но той продължава да е силно ограничен и контролиран от законите и наредбите, които регламентират намесата във внос-износа на държавата чрез издаваните от българските институции специални разрешителни за импорт и экспорт на фирмите, прилагани през 30-те и началото на 40-те години на ХХ в. (Zlatev, 1982, pp. 207–208).

⁷ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 17, а.е. 11, л. 6.

⁸ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 17, а.е. 11, л. 7.

⁹ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 17, а.е. 11, л. 5–6.

¹⁰ Държавен вестник, LXVI, 122, 1 юни 1944, с. 1–2.

¹¹ ЦДА, Ф. 259, оп. 1, а.е. 8, л. 29.

Положението на България в решаващия етап на войната, когато международният ѝ статут не е уреден и предстои страните от Антихитлеристката коалиция да сключат мирен договор с нея, изправя пред сериозни трудности търговските контакти на страната с европейските държави. Западните страни отказват да подпишат договори или сделки с нея поради забранителните закони, приети от Великобритания и САЩ, за търговия с врага.

През 1917 г. във връзка с Първата световна война САЩ гласува Закон за търговия с врага, който контролира търговията и всички свързани с нея въпроси със страни, обявени за вражески. Актът е изменен през 1933 г. и още веднъж през 1941 г., когато САЩ се наместват във Втората световна война (The International Emergency, 2020, pp. 2–6). Във Великобритания също се приема такъв нормативен документ през 1939 г. Законът за налагане на санкции за търговия с врага определя всяка държава във война с нея за враг и всяко лице, пребиваващо в тази държава, за вражеско. По силата му се обявява за виновно за престъпление всяко лице, което търгува, пренася стоки или превежда сума пари на вражеско лице или държава, поставяйки го под съдебна отговорност¹². България попада в американския и британския „черен списък“ за търговия, когато се присъединява към Третия райх през 1941 г. и обявява война, макар и символична, на САЩ и Великобритания. Освен това всички фирми, нарушили законите за търговия с врага, са включени в т.нар. запретителни английски и американски листи, включително и от неутрални по време на войната държави. САЩ и Великобритания, които контролират железопътния транспорт и този по море, не им разрешават да реализират външнотърговски сделки с България (Zlatev, 1982, pp. 211–212).

На фона на трудностите, породени от ембарговете ограничения, шансовете на българското правителство да раздвижи външнотърговските контакти на страната, с което да стимулира увеличаване на производствените процеси, се намаляват още повече, защото скъсването на дипломатическите отношения с Германия, а така също и с Италия, Хърватската държава, Словашко и Унгария през септември 1944 г., денонсира и търговските договори между тях (Nikova, 2002, p. 121). Това се отразява крайно негативно на българската външна търговия, защото преди 1944 г. външнотърговските контакти на държавата са геополитически ориентирани към пазарите на Централна Европа (Dimitrov, M., 2014, p. 209). Фактически България изпада в икономическа изолация (Nikova, 2002, p. 121). Така изправено пред сложните национални и международни търговско-икономически проблеми, правителството трябва да намери изход, който да доведе до възобновяване на външнотърговските контакти, за да се подпомогне съживяването на българското стопанство.

¹² *Trading with the Enemy Act 1939*, viewed 9 May 2023, Link here – <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/2-3/89/enacted>

Острата нужда от суровини и материали, необходими за нормализиране на индустриалното производство, е причина ОФ правителството да продължава да търси всякакви пътища за установяване на контакти със западноевропейски страни, въпреки санкционните мерки срещу България. Затова през 1944 г. българските търговски специалисти по различни места в света по нареждане на София влизат в контакт с чуждите представители. Надеждата е, че чрез установените контакти ще се подпомогне процеса по сключването на търговски спогодби с техните правителства (Zlatev, 1982, p. 201). Търсят се официални контакти с европейските държави, дори и с Великобритания, и САЩ, но те отказват да подпишат спогодби с България. Влияние върху отказът им оказва неуреденият международен статут на страната и липсата на мирен договор със съюзниците срещу Хитлер, но също така и боязънта да не се накърнят интересите и уговорките в Антихитлеристката коалиция за разпределянето на сферите им на влияние при все още непобедния общ враг и при установена СКК в България, доминирана от Съветското главно командване.

Другият фактор, който възпрепятства сключването на сделки и прави почти невъзможна търговията на България със западноевропейски страни, е страхът на чуждите търговците да не попаднат в американските и британските запретиелни листи, свързани със законите за „търговия с врага“. Всичко това обрича на неуспех действията и опитите на властта да изведе страната от икономическа международна изолация и да ускори възстановяването на стопанството¹³. Затова ОФ правителството няма друга алтернатива освен да се обърне за търговско-икономически контакти към СССР¹⁴, за да се увеличи капацитета на произведената продукция (Marcheva, 2016, p. 46).

На правителствено равнище търговски контакти между България и СССР се установяват непосредствено след подписване на Съглашението за примирие от октомври 1944 г. А от януари 1945 г. се водят преговори за подписване на търговска спогодба (Zlatev, 1982, p. 204). От коалиционните партньори в ОФ БРП (к) е партията, която осигурява политическата, икономическата и финансовата подкрепа на Москва (Kalinova, 2004, p. 164). Стопанското състояние на България обаче е тежко и затова на заседание на ЦК на БРП (к) на 24 януари 1945 г. се преценява, че трябва да се търсят възможности за търговия и с други страни, като съседните Румъния и Турция, но и не се изключва и търговия с Великобритания и САЩ, и с Швеция, Финландия, Чехословакия и др., най-вече с традиционните търговски партньори от преди войната. Възможно перо за износ е тютюнът, от който има налична добра миналогодишна реколта, готова за експорт. ЦК дава указания на българските търговски специалисти да проявят активна дейност и инициатива в

¹³ ЦДА, Ф. 48, оп. 1, а.е. 1145, л. 1, 2, 4.

¹⁴ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 6, а.е. 29, л. 188;

търсенето и на други възможни контрагенти на българския тютюн освен СССР¹⁵. Така икономическите трудности са причина БРП (к) да прояви прагматизъм и да пренебрегне политическата си ориентация към СССР поради необходимостта от възстановяване на българското стопанство. Но съществена трудност пред разширяването на българската външна търговия на западните пазари е, че България продължава да е под обхвата на ембарговите закони за „търговия с врага“ на Великобритания и САЩ. Действието им над България не е премахнато, въпреки че страната е със скъсани дипломатически отношения с Германия и взема активно участие във войната срещу нея от септември 1944 г. Затрудненията изолират България от западните пазари и я насочват към търговия със СССР, и към страни, където доминантна роля има Съветското главно командване. Първите търговски спогодби, които се подписват са с Румъния на 10 януари 1945 г. и със СССР на 14 март 1945 г. Чрез тях България си осигурява внос на дефицитни суровини и материали срещу износ на селскостопанска продукция, което допринася за повишаване на индустриалното производство и за известно оживяване на икономиката (Zlatev, 1982, pp. 207–208).

Влошаването на отношенията между съюзниците срещу Хитлер в началото на 1945 г. във връзка с обвиненията към Сталин в нарушаване на ялтенските споразумения от новоизбрания американски президент Труман (Spalding, 2006, pp. 24–25) все по ясно обрисуват бъдещата орбита на българската външна търговия – СССР. Необходимостта от съживяване на икономиката е причина ОФ правителството да продължава да опитва да достави дефицитни суровини и да организира износа на продукцията на западните пазари, въпреки принадлежността ѝ към съветската сфера на влияние. Така още веднъж, в преходния период, когато БРП (к) потиска стремежа си за абсолютно политическо лидерство по указания на Москва заради военновременна обстановка, когато предстоят да се изготвят мирните договори и условията по тях, икономическите трудности вземат превес над политическата ориентация на комунистическата партия. Дирекция външна търговия съветва Министерството на търговията, промишлеността и труда да не съсредоточава голяма част от износа върху един единствен пазар, защото „*България има горчив опит*“¹⁶, имайки предвид технологичното и икономическо обвързване с Германия преди войната и последиците, които настъпват за страната след затварянето на германския пазар. Така в планове за разширяване на външната търговия на Дирекцията влиза и САЩ. Оценява се, че поради късното включване на американската страна във войната, нейната производствена способност е най-малко засегната, което ще позволи да се доставят индустриални суровини¹⁷. В планове за развитие на българския стокообмен Дирекцията включва и ан-

¹⁵ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 6, а.е. 29, л. 188.

¹⁶ ЦДА, Ф. 48, оп. 1, а.е. 1145, л. 117.

¹⁷ ЦДА, Ф. 48, оп. 1, а.е. 1145, л. 118–119.

глейския пазар, където вижда възможност да възобнови износа на розово масло, греж и ягоди пулп¹⁸, артикули, имащи водещи позиции в българската износна листа за Англия преди войната¹⁹. САЩ и Великобритания обаче през лятото на 1945 г. обвързват търговията с България с условието правителство да приеме специален закон, чрез който да се въведат официално техните запретиелни листи по отношение на фирми, заобиколили блокадните разпоредби, произтичащи от двата ембаргови закона за „търговия с врага“. Острата нужда от подобряване на икономическото състояние на страната и разбирането на ОФ партиите, че стопанските въпроси са с първостепенно значение за утвърждаване на властта им, при наличие на опозиция в преходния период на „народна демокрация“, е причина Дирекцията външна търговия да подготви такъв проектозакон. Той е изпратен в Лондон и Вашингтон през октомври 1945 г. и след неговото одобрение е внесен за гласуване в Народното събрание в края на 1945 г., и е одобрен през март 1946 г. Чрез него се забранява търговията с чуждестранни фирми, вписани в американските и английски ограничителни списъци. В отговор на действията на българското правителство САЩ и Великобритания вдигат ембаргото върху търговията с България още преди влизането в сила на закона (Zlatev, 1892, p. 212).

В резултата на ембаргото върху търговията с България, което действа през 1944 г. и почти през цялата 1945 г., външнотърговската размяна на страната със западноевропейските държави е твърде слаба. Стокообменът е съставен от много бедни вносни и износни листи. По-съществена външна търговия се осъществява с Австрия, но с тази част от страната, в която действията на ограничителните английски и американски мерки не важат, т.е. това е съветската окупационна зона (Zlatev, 1892, p. 213). Търговски сделки се сключват още с Финландия, Италия и Турция. Срещу валута или в замяна на износ на цигари и хранителни стоки България успява да внесе оттам крайно необходими суровини, материали и машини за тежката и леката индустрия, но в малки количества. Изпаднала в икономическа изолация, страната няма друга алтернатива освен да насочи търговско-икономическите си контакти към Москва. Затова и най-съществено място във външната търговия в края на 1944 и през 1945 г. заема СССР, следван от Румъния и Чехословакия. В последния етап от войната България частично възстановява външнотърговските връзки, постигайки частично оживяване на икономиката (Zlatev, 1982, p. 214).

В края на 1944 г. и през 1945 г., във време на тежка икономическа ситуация в Европа и в Българи и на непосилни военни разходи, първото правителство на ОФ намира във външната търговия ефективен инструмент за възстановяване на българското стопанство. Разчита се, че чрез нея ще се съживят стопанските процеси, като се стимулира производството на износни артикули и се доставят дефицитни

¹⁸ ЦДА, Ф. 48, оп. 1, а.е. 1145, л. 22.

¹⁹ ЦДА, Ф. 48, оп. 1, а.е. 1145, л. 21.

суровини, материали и машини за българската индустрия. Но отражение върху развитието на българската външна търговия оказва принадлежността ѝ към съветската сфера на влияние, неуреденият ѝ международен статут и ембарговите ограничения, въведени от американските и английските закони за „търговия с врага“, изолирайки я от западните пазари. Необходимостта от съживяване на стопанството обаче е повод БРП (к), под чието подчинение е външната търговия, да пренебрегне политическата си ориентация и да продължи да опитва да възстанови търговско-икономически контакти и с други европейски държави, освен със СССР, въпреки санкционните мерки. Но страхът да не се наруши единството в Антихитлеристката коалиция и да не попаднат западните фирми в американските и английските ограничителни листи, е причина, въпреки опитите на ОФ правителството, външната търговия със Западна Европа да е незначителна. Пред България се разкриват по-добри възможности за търговия едва след като е извадена от „черните списъци“ в края на 1945 г.

REFERENCES:

Bogdanova, R. 1991. Politics and economy (some aspects of the economic policy of the OF September 1944–September 1945), *Historical review*, no. 12, pp. 16–34. [Богданова, Р. 1991, Политика и стопанство (някои аспекти от стопанската политика на ОФ септември 1944–септември 1945). *Исторически преглед*, кн. 12, с. 16–34].

Dimitrov, M. 2014. *The state and economy of Bulgaria between the two world wars 1919–1939. Facts, analyzes and assessments about the economy of Bulgaria*. Sofia: Izdatelski complex – UNSS. [Димитров, М. 2014. *Държавата и икономиката на България между двете световни войни 1919–1939. Факти, анализи и оценки за икономиката на България*. София: Издателски комплекс – УНСС].

Zlatev, Z. 1982. The international economic relations of Bulgaria (1944 – 1948). In: *International relations and foreign policy of Bulgaria after the Second World War*. Sofia: BAN pp. 201–251. [Златев, З. 1982, Международните икономически отношения на България (1944– 1948). В: *Международни отношения и външна политика на България след Втората световна война*. София: БАН, с. 201–251].

Kalinova, E. 2004. *The winners and Bulgaria 1939–1945*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Kliment Ohridski“. [Калинова, Е. 2004. *Победителите и България 1939–1945*. София: Университетско издателство „Климент Охридски“].

Macheva, I. 2016. *Policy of economic modernization in Bulgaria during the Cold War*. Sofia: Letera. [Марчева, И. 2016, *Политика на стопанска модернизация в България по време на Студената война*. София: Летера].

- Marcheva, I. 1992. Ideas for the industrialization of Bulgaria in 1944-1948. *Historical review*, no. 8, pp. 75–95. [Марчева, И. 1992. Идеите за индустриализацията на България през 1944–1948 г. *Исторически преглед*, кн. 8, с. 75–95].
- Nikova, G. 2002. The Process of Sovietization and Reorganization of Bulgarian Foreign Trade (1944-1951). *Historical review*, no. 5-6, pp. 112–148. [Никова, Г. Процесът на съветизация и преустройството на българската външна търговия (1944–1951 г.). *Исторически преглед*, кн. 5–6, с. 112–148].
- Revyakina, L., V. Toshkova, T. Volokitina (eds), 2014. *The Great Powers and Bulgaria 1944–1947. The armistice between the USSR, Great Britain, the USA and Bulgaria (January-October 1944). Documents*. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“. [Ревякина, Л., В. Тошкова, Т. Волокитина (съст.), 2014. *Великите сили и България 1944–1947 г. Примирието между СССР, Великобритания, САЩ и България (януари-октомври 1944 г.). Документи*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“].
- Eichegreen, B., Uzan, M., Grafts, N. & Helfwig, M. 1992. The Marshall plan: Economic Effects and Implication for Eastern Europe and Former USSR. *Economic Policy*, vol. 7, no. 7 Eastern (April), pp. 13–75.
- Spalding, E. 2006, *The first Cold Warrior Harry Truman, Containment, and the Remaking of Liberal Internationalism*. Kentucky: The University Press of Kentucky.
- The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution, and Use/ 2020. *Congressional Research Service*, (July 14), pp. 2–6.
- William, D. 1948. East-West Trade and the Marshall Plan. *Foreign Affairs*, vol. 26, no. 4 (Jul), pp. 709–722.

Correspondence address:

Mirena Mitova – Assistant Professor, PhD

Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences

52, Shiptchenski Prohod Blvd. 1113 Sofia

E-mail: mirena.mitova@gmail.com

Web of Science Researcher ID: HOH-7405-2023

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7150-7752>